

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Рендович Петро Михайлович

УДК 336.64:615.838

**ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ САНАТОРНО-
КУРОРТНОГО КОМПЛЕКСУ**

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

ТЕРНОПІЛЬ – 2013

Дисертація на правах рукопису

Робота виконана у Тернопільському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Алексєнко Людмила Михайлівна,
Тернопільський національний економічний університет,
професор кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Воробйов Юрій Миколайович
Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського,
завідувач кафедри фінансів підприємств і страхування

кандидат економічних наук, доцент
Гуменюк Володимир Володимирович
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,
доцент кафедри готельно-ресторанної та курортної справи

Захист відбудеться «__» _____ 20__ р. о __ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.03 Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46020 м. Тернопіль, вул. Львівська, 11-а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46020, м. Тернопіль, Бережанська, 4.

Автореферат розісланий «__» _____ 20__ р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. П. Шаварина

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У розвинених країнах світу сфера послуг займає вагомую частку у валовому національному продукті й саме у цій царині зайнята найбільша кількість населення. Разом з ним для сучасного етапу розвитку національної економіки характерним є переважання сфери виробництва над сферою послуг. Динаміка розвитку галузей сфери послуг в Україні, зокрема санаторно-курортних послуг, має стати пріоритетом.

Для України розвиток туризму може стати засобом покращення фінансового становища держави і можливістю підняти престиж на міжнародній арені. Одними з найпривабливіших об'єктів як для внутрішніх, так і для іноземних туристів є санаторно-курортні заклади. Проте застаріла матеріальна база та недостатнє фінансове забезпечення не дозволяють багатьом закладам санаторно-курортної сфери України працювати на повну потужність. Перехід України до ринкових відносин, зміна форм власності багатьох суб'єктів санаторно-курортної галузі, збільшення кількості новостворених підприємств приводить до посилення конкуренції. Відповідно постійно зростає рівень складності завдань, які необхідно вирішувати для ефективного фінансового забезпечення суб'єктів підприємництва.

Вищесказане актуалізує дослідження концептуальних засад фінансового забезпечення суб'єктів господарювання санаторно-курортної сфери.

Загальні проблеми функціонування і розвитку, а також питання фінансового забезпечення суб'єктів господарювання активно дослідженні науковцями. Серед них: Л. Алексеєнко, М. Білик, П. Буряк, І. Бланк, О. Василик, Ю. Воробйов, І. Зятковський, М. Крупка, В. Опарін, А. Поддєрьогін, Р. Слав'юк, С. Юрій та інші. Проте, незважаючи на їх значний доробок у цьому напрямі, ряд важливих проблем фінансового забезпечення саме підприємств санаторно-курортної сфери вимагають глибшого дослідження.

Як свідчить світовий досвід, санаторно-курортний комплекс (СКК) суттєво впливає на рівень економічного розвитку регіону та держави, адже знижуються витрати на охорону здоров'я, соціальне забезпечення, підвищується працездатність населення. Успішний розвиток підприємств санаторно-курортного комплексу зумовлений різними чинниками: високим рівнем розвитку матеріально-технічної бази курорту, використанням сучасного лікувально-діагностичного обладнання, залученням новітніх технологій та наукових розробок в сфері профілактичного лікування. Враховуючи всі ці міркування розвиток підприємств санаторно-курортного комплексу можливий тільки при стабільному фінансовому забезпеченні процесу надання послуг.

В умовах ринкової економіки питання щодо обсягів фінансових ресурсів санаторно-курортного комплексу, джерел їх формування та вибору ефективних напрямів використання набуває першочергового значення, так як від його вирішення залежить як теперішнє забезпечення, так і перспективи розвитку підприємств даної галузі.

Усе вищевикладене й обумовило вибір об'єкта, предмета, мети дослідження та підтверджує актуальність теми дисертаційної роботи.

Дисертаційне дослідження є складовою держбюджетної науково-дослідної теми кафедри фінансів Тернопільського національного економічного університету

„Фінансова політика в стратегії соціально-економічного розвитку України” (номер державної реєстрації 0105U000861) та науково-дослідної роботи кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування Тернопільського національного економічного університету „Сучасні фінансово-управлінські проблеми господарської діяльності” (державний реєстраційний номер 0108U002108), у межах яких автором запропоновано комплекс заходів щодо пропозицій з удосконалення методики розрахунку показників рентабельності основних послуг, додаткових платних послуг (побутових, культмасових, туристично-екскурсійних, послуг автотранспорту, зв'язку, житлово-комунальних, охорони здоров'я та ін.) і послуг допоміжних підприємств.

Мета і завдання дисертаційного дослідження. Метою дисертаційної роботи є теоретичне обґрунтування організаційно-правових засад фінансово-господарської діяльності підприємств санаторно-курортної сфери та комплексна оцінка їх фінансового забезпечення.

Відповідно до поставленої мети було визначено **такі завдання:**

- визначити роль рекреації у національній економіці та її соціально-економічний вплив на суспільство;
- обґрунтувати сутність понять „рекреація” та „фінансове забезпечення”;
- дослідити методичні підходи до оцінки ефективності фінансового забезпечення підприємств санаторно-курортного комплексу;
- проаналізувати стан та розвиток санаторно-курортного комплексу як системи лікувально-оздоровчих закладів, виявити специфічні особливості, характерні тенденції та структурні характеристики його функціонування;
- дослідити методику проведення фінансового аналізу санаторно-курортних закладів;
- обґрунтувати методичні підходи до вдосконалення фінансового забезпечення підприємств на основі поділу витрат підприємства;
- встановити взаємозв'язок фінансових коефіцієнтів із прибутком підприємств;
- розробити рекомендації щодо вдосконалення організаційної структури управління фінансами підприємств санаторно-курортного комплексу.

Об'єктом дослідження виступає процес фінансово-господарської діяльності підприємств санаторно-курортного комплексу України.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів фінансового забезпечення підприємств санаторно-курортної сфери.

При дослідженні основних теоретичних положень як **методологічну базу** було використано сучасні теорії ринкової економіки, фінансового менеджменту, методи дедукції та індукції, аналізу і синтезу, абстрактно-логічний метод. Здійснюючи аналіз фінансового стану санаторно-курортних підприємств були застосовані методи фінансового та економічного аналізу.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою проведеного дослідження є фундаментальні положення вітчизняної та зарубіжної фінансової науки, а також методологічні і загальносистемні принципи проведення комплексних наукових досліджень. Для вирішення поставлених завдань використовувались такі методи: історичний аналіз та логічний синтез; теоретичні узагальнення, порівняння,

функціональний та системний аналіз; методи групування, порівняння, спостереження, графічного аналізу, статистичні та математичні; економіко-математичне моделювання, формалізація, наукова абстракція та комплексний підхід. В основу дослідження покладено діалектичний підхід до вивчення економічних та фінансових явищ, який передбачає виявлення закономірностей, тенденцій і взаємозалежностей.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу завдань, пов'язаних із функціонуванням підприємств санаторно-курортного комплексу.

Вагомі результати, що становлять особистий внесок дисертанта, полягають у наступному:

вперше:

– встановлено взаємозв'язок фінансових коефіцієнтів ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та майнового стану із прибутком підприємств санаторно-курортного комплексу, що дозволило виробити концептуальні підходи до формування механізму регулювання їх фінансової діяльності та виявити резерви зростання прибутковості;

удосконалено:

– методичний підхід до поділу витрат санаторно-курортних підприємств на умовно-постійні та змінні через виявлення впливу зміни обсягу наданих послуг на структуру витрат із врахуванням їхньої специфіки;

– методику розрахунку показників рентабельності основних послуг, додаткових платних послуг (побутових, культмасових, туристично-екскурсійних, послуг автотранспорту, зв'язку, житлово-комунальних, охорони здоров'я й інших) та послуг допоміжних підприємств;

отримало подальший розвиток:

– пропозиції щодо системи заходів із вдосконалення організаційної структури управління фінансами підприємств санаторно-курортного комплексу шляхом її децентралізації та створення центрів фінансової відповідальності.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Практичне значення отриманих результатів дисертаційного дослідження визначають обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення теоретико-методичних підходів до підвищення ефективності діяльності підприємств санаторно-курортного комплексу на основі покращення їх фінансово-організаційної структури та створення центрів фінансової відповідальності, що можуть бути використані при розробці стратегії фінансового забезпечення санаторно-курортних закладів.

Окремі наукові результати дисертаційного дослідження використовуються у роботі державного підприємства „Санаторій „Кришталевий палац” (довідка №01-05/672 від 09.09.2011 р.), Санаторій „Нафтуся Прикарпаття” (довідка №346/1 від 08.09.2011 р.), департаментом фінансово-ресурсного забезпечення Міністерства охорони здоров'я України (довідка №10/06-78 від 12.09.2011 р.), а також у навчальному процесі при викладанні курсів „Фінанси підприємств”, „Фінансовий менеджмент”, „Фінансова діяльність суб'єктів господарювання” (довідка Тернопільського національного економічного університету № 126-15/386 від 15 вересня 2011 р.).

Особистий внесок дисертанта полягає в обґрунтуванні теоретико-організаційних основ фінансового забезпечення санаторно-курортних підприємств, а також практичних рекомендацій щодо оптимізації структури та вартості капіталу підприємств санаторно-курортного комплексу. Основні наукові положення дисертаційної роботи, котрі виносяться на захист, є самостійним здобутком автора.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретико-методичні та практичні положення, висновки і результати дисертаційної роботи доповідались на тематичних наукових семінарах кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування Тернопільського національного економічного університету, на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: III-VIII Міжнародних науково-практичних конференціях молодих вчених “Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації” (м. Тернопіль, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 рр.), II, III та IV Міжнародних науково-практичних конференціях „Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки” (м. Тернопіль, 2008, 2009, 2011 рр.), Всеукраїнській науково-практичній конференції „Управління у сферах фінансів, оподаткування, страхування і кредиту” (м. Львів, 18–21 листопада 2009 р.), XII Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів і молодих вчених „Соціальні фінансові та економічні основи ефективної глобалізації світової економіки” (Донецьк, 30 березня 2010 р.), IX Міжнародній науково-практичній конференції „Фінанси України” (Маріуполь, 26–28 липня 2010 р.), Міжнародній науково-практичній конференції „Напрями розбудови податкової системи України в умовах утвердження ринкової економіки” (Тернопіль, 1-2 лютого 2011 р.) .

Публікації. Основні положення і найважливіші результати дослідження викладено у 25 наукових публікаціях. З них 9 публікацій – у наукових фахових виданнях (4,87 д.а.), 16 – в інших виданнях (2,92 д.а.). Загальний обсяг публікацій становить 7,79 д.а., з яких автору належить 7,22 д.а.

Структура і обсяг роботи. Дисертаційна робота обсягом 201 сторінка, складається із вступу, трьох розділів, висновків, містить перелік використаних джерел із 183 найменування, 15 додатків на 24 сторінках. Дисертація ілюстрована 11 рисунками на 11 сторінках і містить 47 таблиць на 42 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі дисертації „Концептуальні засади фінансового забезпечення підприємств санаторно-курортного комплексу” проведено співставлення наукових підходів до визначення поняття фінансових ресурсів, сутності фінансового забезпечення підприємств санаторно-курортного комплексу.

У роботі проаналізовано особливості функціонування підприємств санаторно-курортного комплексу та їх вплив на розвиток економіки України.

На основі змісту Закону України „Про курорти” та опрацьованої літератури розроблено спеціалізацію видів санаторно-курортних закладів.

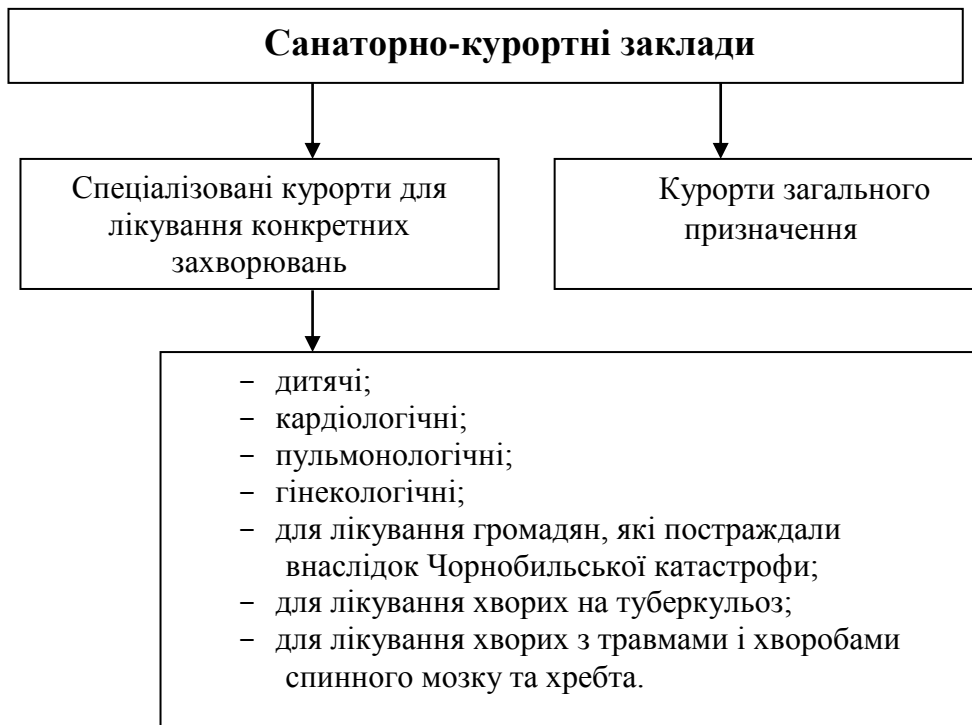

Рис. 1. Спеціалізація санаторно-курортних закладів України.

Відповідно до Закону України „Про курорти” серед санаторно-курортних закладів виділяють спеціалізовані курорти для лікування конкретних захворювань, у т. ч. дитячі, кардіологічні, пульмонологічні, гінекологічні, для лікування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, для лікування хворих на туберкульоз, для лікування хворих із травмами і хворобами спинного мозку та хребта, й курорти загального призначення.

Загалом можна виділити такі види санаторно-курортних закладів: санаторій, санаторій-профілакторій, спеціалізований санаторій, бальнеологічна лікарня, грязелікарня, курортна поліклініка, дитяча бальнеологічна лікарня, санаторій для дітей із батьками, дитячий оздоровчий центр, дитячий спеціалізований санаторій, пансіонати відпочинку, будинки відпочинку, бази та інші заклади відпочинку.

Зазначені види зумовлюють специфіку процесу лікування, обслуговування населення, використання спеціального обладнання природних ресурсів та необхідність створення додаткових умов для їх проживання. Виокремленні особливості зумовлюють додаткові витрати на створення всіх умов для оздоровлення та відпочинку населення, й отримання доходів від надання основних та додаткових санаторно-курортних послуг, адже поряд із санаторно-курортним закладом, який забезпечує надання оздоровчих, лікувальних та профілактичних послуг, підприємства санаторно-курортного комплексу охоплюють ще й обслуговуючі та допоміжні виробництва.

Відзначено, що розвиток підприємств санаторно-курортного комплексу позитивно впливає і на суміжні галузі: ресторанне господарство, транспортне обслуговування, готельне господарство, туризм, роздрібна торгівля, виробництво сувенірів, реклама. Однак діяльність підприємств санаторно-курортного комплексу може й негативно впливати на економічний розвиток певного регіону. Адже ціни на

нерухомість та земельні ресурси, продукти широкого вжитку, продукти харчування і побутові товари тут вищі, ніж у середньому в інших регіонах.

Дослідження особливостей ринку санаторно-курортних послуг дає змогу зробити висновок, що система організації економічної діяльності підприємств СКК у цій сфері не є досконалою і має ряд суперечних аспектів. Серед них: обмеженість (недосконалість) конкуренції, яка часто пов'язана з унікальним соціальним значенням для споживача оздоровчої рекреації, коли ринкове саморегулювання не спрацьовує. Усунення цього вимагає втручання держави за умови паралельного застосування і комбінування елементів регулюючого впливу громадських та інституціональних структур, а також саморегулювання суб'єктів рекреаційного підприємництва. Зазначена форма регулювання проявляє себе через специфічний організаційно-економічний механізм управління розвитком рекреаційної сфери.

Перехід від єдиної системи санаторно-курортної допомоги, яка склалась у рамках колишнього СРСР, до нових форм організації рекреаційної діяльності змусив кардинально переглянути старі підходи до управління фінансами вітчизняних підприємств СКК. До недавнього часу управління фінансами санаторно-курортної установи практично не впливало на ефективність її фінансово-господарської діяльності. Цьому сприяли стовідсоткова заповнюваність ліжкового фонду здравниць протягом року, державні програми розвитку курорту, відсутність інфляції, стабільне фінансування СКП з боку фондів соціального страхування та профспілкових установ і т. д. Крім того, значне перевищення попиту над пропозицією та спеціалізація курортів по групам захворювань значно спрощувало процес управління фінансами. Ефективність діяльності здравниць відображалась переважно показниками збільшення кількості оздоровлених та зменшення коефіцієнту захворюваності серед населення. Планування фінансової діяльності на рівні конкретного підприємства було незадовільним, тому що фінансування було централізованим, а бухгалтерський облік не давав інформації для оцінки прибутковості та рентабельності.

Таким чином, основною проблемою підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств СКК в нових умовах є проблема забезпечення ринкового механізму управління їхніми фінансами. Поліпшення системи фінансового менеджменту рекреаційної сфери дозволить значно підвищити рівень санаторно-курортного обслуговування при суттєвому зниженні собівартості санаторно-курортної послуги, сприятиме збільшенню їхньої інвестиційної привабливості.

Аналіз існуючих підходів до оцінки ефективності діяльності підприємств СКК із позицій різних учасників рекреаційного процесу показав необхідність поряд з існуючими підходами до оцінки ефективності діяльності здравниць, використовувати комплексний аналіз з позицій різних учасників рекреаційного процесу: економічної (з позицій суспільства), комерційної (з позицій підприємств) і бюджетної (з позицій держави).

У другому розділі роботи „Прагматизм фінансового забезпечення підприємств санаторно-курортного комплексу” досліджено особливості існуючих методологічних підходів до визначення ефективності фінансово-господарської

діяльності санаторно-курортних установ, дано характеристику економічного розвитку вітчизняних санаторно-курортних підприємств.

Проведений аналіз діяльності підприємств СКК показав, що їх фінансово-господарська діяльність має певні особливості, які впливають на результати ефективності фінансового забезпечення зазначених підприємств.

Висока частка умовно-постійних витрат є причиною неможливості забезпечити істотне зниження собівартості основного виробництва в періоди зменшення надходжень від реалізації путівок.

Розподіл усіх витрат підприємства на змінні, що знаходяться у прямо пропорційній залежності від обсягу виробництва санаторно-курортних послуг й умовно-постійні, котрі не впливають за динамікою обсягу виробництва, лежить в основі системи управлінського обліку, що є інформаційною базою управлінських рішень по підвищенню ефективності фінансово-господарської діяльності рекреаційного підприємства.

Ці фактори негативно позначається на ефективності функціонування здравниць, а також допоміжних і обслуговуючих підприємств.

Проаналізувавши основні показники діяльності санаторно-курортних підприємств було встановлено, що за період 2006–2010 рр. намітилася стійка тенденція до зростання кількості обслужених осіб та обсягів наданих послуг. Так, кількість обслужених осіб збільшилася на 18,3%, обсяг наданих послуг – на 121 %, у т.ч. санаторно-курортними закладами – на 96,5%, а одержаний прибуток зріс на 158,1%.

Першочерговим завданням фінансового аналізу є загальна оцінка фінансового стану підприємства через вивчення складу і структури джерел фінансових ресурсів та активів і їхнього руху. Така ситуація характерна для великих виробничих і невиробничих комплексів зі сформованою структурою управління, системою обслуговуючих (інфраструктурних) підрозділів, великим штатом постійних працівників.

На результати їх фінансово-господарської діяльності негативно впливає зниження витрат від реалізації. Підприємства дуже швидко попадають у ситуацію, коли нічим покривати постійні витрати. Положення погіршується ще й тому, що в сучасних умовах ряд статей умовно-постійних витрат збільшується під впливом зовнішніх факторів, що не залежать від управлінських рішень (наприклад, підвищення цін на енергоносії, воду, продукти харчування, послуги сторонніх організацій та ін.).

Тому, одним з методів визначення вартості путівки в умовах ринкової економіки, на нашу думку, має стати метод забезпечення фіксованого обсягу прибутку, що є різновидом методики розрахунку вартості на основі собівартості. Особливість такого методу полягає в тому, що ціна путівки залежить від прибутку, який необхідно одержати санаторно-курортній установі у результаті своєї діяльності:

$$Ц_p = V_{змін} + \frac{V_n + Пф}{K_n},$$

де $Ц_p$ – ринкова ціна путівки,

V_n – постійні витрати за весь період роботи,
 $V_{змін}$ – змінні витрати на одну путівку,
 $Пф$ – фіксований обсяг прибутку,
 K_n – кількість путівок.

Виходячи з зазначених особливостей фінансово-господарської діяльності підприємств СКК профспілкової групи було зазначено ряд особливостей, що, з одного боку, сприяють підвищенню ефективності управління фінансами, а, з іншого, – істотно його ускладнюють.

У результаті цього було зроблено висновок стосовно напрямків оцінки ефективності управління фінансами підприємств СКК:

а) оцінка рівня достатності обсягу власних і залучених фінансових ресурсів з позицій забезпечення поточних потреб і запланованих темпів економічного розвитку здравниці;

б) оцінка рівня фінансової рівноваги рекреаційного підприємства в процесі його економічного розвитку, що визначається якісними і кількісними характеристиками джерел фінансових ресурсів;

в) оцінка рівня економічної ефективності управління фінансовими ресурсами рекреаційного підприємства.

Для оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств СКК було систематизовано показники, застосування яких дозволяє максимально врахувати специфічні особливості фінансово-господарської діяльності цих підприємств (табл. 1).

Таблиця 1

**Основні показники фінансово-господарської діяльності
 ЗАТ „Трускавецькурорт” за 2006–2010 роки ***

Показники	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	Зміни 2010 до 2006,%
1. Кількість обслужених осіб, чол.	32070	32676	34468	35828	37929	18,3
2. Заповнюваність ліжкового фонду, %	89,2	100,4	103,4	106,6	100,5	12,7
3. Обсяг наданих послуг, тис.грн.	28687,7	35498,7	42537,5	49815,7	63406,4	121,0
у т.ч. санаторно-курортними закладами	23882,0	30628,2	37836,8	37688,4	46916,4	96,5
4. Одержаний прибуток, тис.грн.	1314,3	1667,3	1535,8	1774,4	3392,5	158,1

Запропоновано уніфікувати систему показників оцінки ефективності діяльності підприємств СКК шляхом об'єднання їх у п'ять блоків: структура капіталу й активів, майновий стан, фінансовий стан, рентабельність та ділова активність.

Таке об'єднання показників є універсальним і відповідає цілям власників, менеджерів і кредиторів.

Запропонована система аналізу показників фінансово-господарської діяльності підприємств СКК є основою для оцінки рівня фінансового менеджменту і

відповідності системи управління рекреаційною сферою в цілому вимогам, прийнятим у розвинених країнах.

Так, проведений аналіз діяльності підприємств СКК профспілок (табл. 2) показав, що при незначному зниженні показників рентабельності продажу путівок (з 16% до 11,2%), рентабельність виробництва СКП різко зменшилась (з 14,3% до 4,4%). Загальна рентабельність усіх активів й власного капіталу також зменшилась (з 2,9% до 1,0% та з 3,1% до 1,2% відповідно). Це є наслідком перевищення темпів росту собівартості виробництва послуг і рівня оподаткування рекреаційної діяльності у порівнянні з ростом вартості путівок. Зниження рентабельності здравниць приводить до скорочення відрахувань на розвиток підприємства за рахунок прибутку, що скорочує їх можливості по здійсненню модернізації, переоснащенню та вирішенню соціальних задач.

Таблиця 2

Комплексна система аналізу показників фінансово-господарської діяльності ЗАТ „Трускавецькурорт” за 2006–2010 роки

Показники	Роки				
	2006	2007	2008	2009	2010
<i>1. Аналіз структури капіталу та активів</i>					
1. Коефіцієнт відношення статутного капіталу до загального обсягу власного капіталу	0,0827	0,7657	1,2447	0,7429	0,7827
2. Коефіцієнт фінансування за рахунок довгострокових позикових джерел	-	-	-	0,008	0,0013
3. Коефіцієнт фінансування за рахунок залучених коштів	0,0091	0,008	-0,458	0,0532	0,0207
4. Коефіцієнт співвідношення необоротних активів до загальної суми активів	0,9206	0,9326	0,8966	0,8655	0,7732
5. Коефіцієнт співвідношення оборотних коштів до загальної суми активів	0,0794	0,0674	0,1034	0,1345	0,2268
<i>2. Аналіз майнового стану</i>					
1. Коефіцієнт зносу основних засобів	0,2655	0,2677	0,3581	0,3773	0,3866
2. Строк оновлення основних фондів, років	0,11	44,5	65,1	42,4	19,0
<i>3. Аналіз платоспроможності (ліквідності) та фінансової стійкості</i>					
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	2,0483	1,7766	1,5021	1,9646	1,1513
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,2564	0,9838	0,8352	1,2222	0,9856
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,5147	0,3826	0,1942	0,2386	0,1114
4. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,9426	0,9406	0,9137	0,9017	0,7715
5. Коефіцієнт фінансування	0,0110	0,0168	0,0545	0,0575	0,2962
6. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,5100	0,4371	0,3342	0,4910	0,1314
<i>4. Аналіз рентабельності</i>					
1. Рентабельність продажу путівок	16,0	10,0	9,2	12,3	11,2
2. Рентабельність виробництва СКП	14,3	10,1	8,4	8,2	4,4
3. Загальна рентабельність діяльності	11,3	9,0	10,5	8,2	4,8
4. Рентабельність загального капіталу	2,9	1,0	1,8	2,6	1,0
5. Рентабельність власного капіталу	3,1	1,1	2,0	2,8	1,2

Аналіз структури капіталу та активів свідчить про те, що незважаючи на скорочення частки необоротних активів та зростання частки оборотних засобів у загальній сумі активів, питома вага в структурі капіталу залучених та довгострокових запозичених джерел фінансування негативно характеризує структуру капіталу рекреаційних підприємств.

Майновий стан підприємств СКК характеризується стійкою тенденцією до зростання рівня зносу основних фондів при незначному показнику їх приросту.

Аналіз показників ліквідності свідчить про значне зниження платоспроможності здравниць за період, що аналізується. Абсолютно ліквідні активи покривають лише незначну частину короткострокової заборгованості. Залучені кошти по розрахунках з дебіторами покривають більш половини короткострокової заборгованості. Незважаючи на зменшення коефіцієнта поточної ліквідності майже удвічі, в цілому ліквідність балансу підтримується. Однак, залучення коштів інвесторів значно підвищить платоспроможність рекреаційних підприємств.

Фінансова стійкість підприємств СКК характеризується високим рівнем фінансової незалежності від довгострокових запозичених джерел та значним зростанням суми короткострокових залучених коштів, які в розрахунку на одиницю власного капіталу складають від 1,1% до 29,6%. Суттєве зниження показника забезпеченості власними оборотними коштами при практично постійному показнику маневреності власного капіталу свідчить про посилення впливу фактору сезонності на процес формування оборотних коштів здравниць, що виявляється у вигляді збільшення надходжень грошових коштів у кінці сезону і критичному їх недоліку у кінці року при зведенні балансу. Така ситуація говорить про необхідність залучення фінансових ресурсів на довгостроковій основі.

З аналізу ділової активності санаторно-курортних установ випливає, що в 2010 р. їхні активи використовувалися більш ефективно, ніж у 2006 р., за винятком оборотних коштів, що говорить про зниження ефективності використання інвестицій в оборотний капітал.

Незважаючи на ріст оборотності основних виробничих фондів (з 0,24 до 0,32), вона все рівно залишилася низькою, тому що на кожну гривню основних засобів надійшло лише 0,32 грн. доходів. Це пояснюється високою питоною вагою вартості будинків і споруджень у структурі активів здравниць (після індексації в 1996р. залишкова вартість основних засобів збільшилася в 11,5 разів).

Негативною, на наш погляд, є тенденція, що намітилася, до перевищення коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості в порівнянні з дебіторської, тому що в результаті цього тривалість операційного циклу перевищує тривалість фінансового циклу (табл. 3). З огляду на той факт, що для більшості підприємств СКК внутрішня кредиторська заборгованість є безкоштовним джерелом використовуваних позикових засобів, то чим вище її відносний розмір, тим менший обсяг засобів (за інших рівних умов) необхідно залучати для фінансування поточної господарської діяльності. Це приводить до того, що при незмінному коефіцієнті фінансового левериджу розвиток операційної діяльності рекреаційного підприємства не збільшує його відносну потребу в кредиті за рахунок росту позикового капіталу, формованого з внутрішніх джерел.

**Тривалість операційного та фінансового циклів на підприємствах СКК
ЗАТ „Трускавецькурорт” за 2006–2010 роки**

Показники	2006	2008	2010
1. Тривалість операційного циклу, днів	80,1	131,5	170,1
2. Тривалість фінансового циклу, днів	27,4	39,3	63,8
3. Коефіцієнт капіталізації чистого прибутку	0,4353	0,3334	0,4899
4. Ефект операційного левериджу	0,8983	1,3089	1,0551
5. Ефект фінансового левериджу	0,0013	0,0012	0,0049
6. Ефект операційно-фінансового левериджу	0,0012	0,0016	0,0052

При відносно стабільному коефіцієнті капіталізації чистого прибутку, співвідношення показників операційного і фінансового левериджу добре характеризує ситуацію із самофінансуванням підприємств СКК, що виражається в їхній твердій залежності від результатів операційної діяльності. При незначному зниженні рентабельності продажу фінансові показники здравниць різко погіршуються.

У третьому розділі роботи „Напрями модернізації фінансового забезпечення підприємств санаторно-курортного комплексу” запропоновано оптимізацію структури та вартості капіталу підприємств санаторно-курортного комплексу. З огляду на той факт, що за останні десятиріччя при відсутності державної підтримки санаторно-курортний комплекс не тільки зберіг, але і продовжує розвивати лікувальну спеціалізацію.

Цільова підтримка санаторно-курортного комплексу в умовах ринкової економіки неможлива за рахунок тільки прямих державних інвестицій. Вона може бути реалізована шляхом створення механізмів для внутрішнього розвитку відповідних галузей та інфраструктури.

У роботі зроблено висновок про необхідність врахування соціального значення сфери рекреації, оскільки розвиток санаторно-курортного комплексу може розглядатися як один з гарантів соціального захисту громадян. Також нами була проаналізована залежність між джерелами фінансування і спеціалізацією санаторно-курортних установ.

Обґрунтовано, що на державному рівні цілком виправданим є підхід, при якому перевага віддається програмно-цільовому методу управління і фінансування санаторно-курортної сфери, а не одноразові дотації збитковим підприємствам санаторно-курортного комплексу. При цьому виділення коштів повинне здійснюється для досягнення кінцевого результату (забезпечення лікування і відпочинку визначеної кількості або визначеної категорії громадян), а не для забезпечення діяльності установи як такої.

Сучасна фінансово-організаційна структура курортів профспілок створювалася в рамках адміністративно-командної системи господарювання. Тому зазначені переваги роботи підприємств санаторно-курортного комплексу в межах

єдиної курортної системи профспілок більше відповідають централізованій системі управління рекреаційними і фінансовими потоками в умовах значно переважного рекреаційного попиту над пропозицією

В останні роки намітилась тенденція росту платоспроможного попиту на послуги високого рівня розміщення і сервісу, якому не відповідає більшість здравниць – 21% ліжкового фонду ЗАТ „Трускавецькурорт” за 2006–2010 роки являє собою номера без комунальних зручностей, а 59% медичної апаратури експлуатується більше 5 років. Вона свідчить про необхідність значних структурних змін у системі управління фінансами, у тому числі профспілкових оздоровниць.

Відсутність управлінської і фінансової гнучкості є основною перешкодою на шляху виходу підприємств санаторно-курортного комплексу на світовий ринок рекреаційних послуг.

Тому, необхідне докорінне реформування усього фінансового механізму галузі. В умовах переходу до ринкових відносин оздоровчої рекреації необхідно провести наступні заходи:

- децентралізацію фінансово-організаційної структури здравниць;
- оптимізацію джерел фінансування підприємств санаторно-курортного комплексу;
- зміну методів управління рекреаційною діяльністю.

Децентралізація фінансово-організаційної структури здравниць полягає в акціонуванні структурних підрозділів і окремих підприємств санаторно-курортного комплексу при тривалому періоді збиткової діяльності або при можливості значного внеску інвестора в розвиток рекреаційного підприємства у вигляді пайової участі в будівництві або фінансових вкладеннях.

Вибір оптимальної структури фінансування підприємств санаторно-курортного комплексу має на увазі приведення у відповідність з передбачуваними джерелами фінансування тих або інших санаторно-курортних послуг.

Можливими зовнішніми джерелами фінансування можуть бути:

- бюджетні кошти державних соціальних програм (наприклад, «Діти Чорнобиля» та ін.);
- частина прибутку підприємств, що направляється на соціальні програми;
- кошти соціального і медичного страхування, професійних об'єднань;
- кошти фізичних осіб.

Внутрішніми джерелами фінансування повинні стати амортизаційні відрахування і прибуток санаторно-курортної установи як підприємства, що має власника, зацікавленого в його розвитку.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне обґрунтування організаційно-правових засад фінансово-господарської діяльності підприємств санаторно-курортної сфери та комплексна оцінка їх фінансового забезпечення. Проведене дослідження дозволило зробити такі висновки:

1. Обґрунтовано роль рекреації у національній економіці, яка сформувалась у специфічний сектор національного господарства, сферу соціально-економічної та

екологічної державної політики для реалізації комплексних рекреаційних потреб громадян та вносить значний вклад у вирішення питань зайнятості, формування прибутку національних, регіональних структур, об'єднань і підприємств. Соціально-економічний вплив на суспільство і довкілля виявляється багатьма шляхами: по-перше, поліпшенням здоров'я та підвищенням добробуту населення; по-друге, забезпечення доходів національних, регіональних структур і бізнесу; по-третє, раціональне використання природних ресурсів дозволяє зберігати якість довкілля.

2. Визначено поняття „рекреація” як систему заходів, які пов'язані з використанням вільного часу для оздоровчої, спортивної та культурно-пізнавальної діяльності на спеціалізованих територіях, спрямованої на збереження й відтворення фізичного, психологічного і духовного стану здоров'я людини та її життєвих сил.

3. Організація курортної індустрії базується на принципах забезпечення раціонального споживання природних ресурсів, розвитку матеріально-технічної бази, ефективного використання виробничих ресурсів, забезпечення прибуткової діяльності та орієнтації на світові стандарти обслуговування. До економічних складових розвитку курортно-рекреаційної діяльності пропонується віднести: багаті рекреаційні ресурси, наявність попиту, розвинену мережу санаторно-курортних установ, прогрес науки і техніки.

4. Було виявлено, що на попит населення на рекреаційний продукт, найбільше впливають наступні фактори: рівень доходу фізичних осіб, ціна рекреаційної послуги, стан здоров'я, демографічна ситуація, психологічні та фізичні характеристики самої людини, освітньо-професійний рівень населення.

5. Фінансовий аналіз діяльності підприємства санаторно-курортного комплексу є базою для прийняття оптимальних управлінських рішень, від яких залежить ефективність функціонування кожного господарюючого суб'єкта. Отже, фінансовий аналіз дає змогу ефективно керувати фінансовими ресурсами, виявляти тенденції в їх застосуванні на підприємстві та на їх основі виробляти прогнози розвитку на перспективу. Обґрунтовано, що фінансовий аналіз необхідний для: визначення реального фінансового стану підприємств та факторів, що на нього впливають; виявлення резервів підвищення рентабельності їх діяльності та збільшення прибутку як основи стабільної роботи підприємства; розробки об'єктивних прогнозів майбутніх умов функціонування підприємства, заходів щодо найповнішого використання виявлених резервів та обґрунтування за допомогою інформації прийнятих управлінських рішень.

Досліджено методику проведення фінансового аналізу, що відрізняється набором груп показників та дає можливість оцінити фінансові потреби санаторно-курортних підприємств для досягнення стратегічних цілей. Запропоновано проводити фінансову оцінку підприємств санаторно-курортного комплексу через дослідження таких груп показників: 1) структура капіталу та активів; 2) майновий стан; 3) фінансова стійкість; 4) ліквідність і платоспроможність; 5) рентабельність; 6) ділова активність.

6. У роботі відображено методичні підходи до вдосконалення фінансового управління підприємствами. Зокрема, пропонується до впровадження на підприємстві аналіз беззбитковості, що дозволяє простежити залежність фінансових результатів підприємства від зміни структури витрат і обсягу виробництва, а також

виявити можливості самофінансування рекреаційно-оздоровчої галузі для оцінки її організаційно-економічних резервів беззбитковості або межі рентабельності.

Основою цього аналізу стало групування витрат на постійні та змінні, яке має не тільки теоретичну, а й практичну цінність для будь-якого підприємства. Результати дослідження показали, що санаторно-курортним підприємствам, виходячи із специфіки їхньої діяльності, притаманна більша частка умовно-постійних витрат у складі собівартості, яка означає більшу силу впливу операційного важелю, тобто більший приріст прибутку порівняно з приростом виручки. Використання механізму операційного левериджу за мінливих умов господарювання дозволить управляти прибутком як важливим фактором, який здійснює вплив на фінансовий стан підприємства.

7. Покращено методику розрахунку показників рентабельності основних послуг, додаткових платних послуг (побутових, культмасових, туристично-екскурсійних, послуг автотранспорту, зв'язку, житлово-комунальних, охорони здоров'я й інших) та послуг допоміжних підприємств.

8. У роботі структуровано фактори попиту на рекреаційний продукт з виокремленням: рівня доходу фізичних осіб, ціни рекреаційної послуги, стану здоров'я, демографічної ситуація, психологічних і фізичних характеристик самої людини, освітньо-професійного рівня населення, а також політичних й екологічних факторів.

9. Розроблено кореляційно-регресійну модель, яка дала змогу виявити резерви фінансового забезпечення підприємств санаторно-курортного комплексу. За допомогою кореляційно-регресійного аналізу було обґрунтовано, що на прибуток, як результативний показник найсуттєвіше впливають коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами та коефіцієнт абсолютної ліквідності, причому їх зростання призведе до зменшення результативного показника. Використовуючи цей взаємозв'язок, можна відшукати фактори росту прибутку, маневруючи збільшенням чи зменшенням цих показників.

10. Запропоновано рекомендації щодо вдосконалення процесу управління фінансами рекреаційно-оздоровчого підприємства шляхом оптимізації його організаційної структури. Зокрема, створити центри фінансової відповідальності з доходів, витрат, прибутку та інвестицій і обґрунтований їх розподіл за відділами санаторно-курортної організації.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Рендович П. М. Інвестиційний клімат: реалії та перспективи / П. М. Рендович // Наукові записки. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу ТАНГ. Випуск 14. – Тернопіль. – 2005. – С. 204–208.

2. Стецько М. В. Інвестиційна політика України: сучасний стан та перспективи розвитку / М. В. Стецько, П. М. Рендович // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: економіка. – 2005. – №19. – С. 126–129

3. Стецько М. В. Спеціальні (вільні) економічні зони / М. В. Стецько, П. М. Рендович // Фінансова система України. Збірник наукових праць. – Острог Національний університет «Острозька академія». Серія (Економіка) 2006. – Вип. 8. Частина 2. – С. 473–478.

4. Рендович П. М. Теоретико-ретроспективні підходи до поняття «фінансові ресурси» / П. М. Рендович // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. – Вип. 9 (76). – К., 2007. – С. 38–42.

5. Рендович П. М. Сутність та особливості курортно-рекреаційної діяльності / П. М. Рендович // Фінансова система України. Збірник наукових праць. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». – 2009. – Вип. 11. – С. 385–391.

6. Рендович П. М. Пріоритетні напрями фінансування курортно-рекреаційної діяльності в Україні / П. М. Рендович // Наука й економіка. – Хмельницький. – 2010. – №3 (19). – С. 40–43.

7. Рендович П. М. Економічне відтворення виробничого потенціалу санаторно-курортного комплексу / П. М. Рендович // Проблемы повышения эффективности функционирования предприятий различных форм собственности. Сборник научных трудов. – Вып. 3, т. 2 / НАН Украины, Институт экономики промышленности; редкол.: И. П. Булеев (отв. ред.) и др. – Донецк. 2010 – С. 282–287.

8. Рендович П. М. Досвід реформування системи фінансування курортів у Західній Європі / П. М. Рендович // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2010. – Вип. 5–2. – С. 382–389.

9. Рендович П. М. Моніторинг структури капіталу підприємств санаторно-курортного комплексу / П. М. Рендович // Фінансова система України. Збірник наукових праць. – Острог Національний університет «Острозька академія». Серія (Економіка). – 2011. – Вип. 14. – С. 473–478.

Опубліковані праці апробаційного характеру

10. Рендович П. М. Економічна характеристика фінансово-господарської діяльності підприємств / П. М. Рендович // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації : зб. тез доп. IV міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених. Ч. 2. – Тернопіль : Екон. думка, 2007. – С. 249–250.

11. Рендович П. М. Фінансування готельного господарства / П. М. Рендович // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації : зб. тез доп. V Ювілей. міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених. / відп. за вип. Г. Л. Монастирський. – Тернопіль : Екон. думка, 2008. – С. 149–150.

12. Рендович П. М. Особливості фінансового забезпечення підприємств санаторно-курортної сфери / П. М. Рендович // Економічні, правові, інформаційні та гуманітарні проблеми розвитку України в постстабілізаційний період. Тези доповідей наукової конференції професорсько-викладацького складу – Тернопіль: ТНЕУ, 2008. – С. 25–28.

13. Рендович П. М. Концептуальні засади фінансового забезпечення суб'єктів господарювання санаторно-курортної сфери / П. М. Рендович // Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Тернопіль, 16–17 жовт. 2008 р.) / відп. ред. С. І. Юрій. – Тернопіль : Екон. думка, 2008. – С. 91–93.
14. Рендович П. М. Теоретичне дослідження поняття «рекреація» / П. М. Рендович // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації : зб. тез доп. VI міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених. Ч. 2. / відп. за вип. Г. Л. Монастирський. – Тернопіль : Екон. думка, 2009. – С. 329–330.
15. Рендович П. М. Економічна природа санаторно-курортних послуг / П. М. Рендович // Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Тернопіль, 28–29 травня 2009 р.) / відп. ред. С. І. Юрій. – Тернопіль : Екон. думка, 2009. – С. 97–99.
16. Рендович П. М. Управління фінансами санаторно-курортних установ в умовах євроінтеграції / П. М. Рендович // Управління у сферах фінансів, оподаткування, страхування та кредиту: Тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 18-21 листопада 2009 р. – Львів. – «Львівська політехніка». – 2009. – С. 258–261.
17. Рендович П. М. Пріоритети розвитку санаторно-курортного комплексу в Україні / П. М. Рендович // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації : зб. тез доп. VII міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених. Ч. 2. / відп. за вип. Г. Л. Монастирський. – Тернопіль : Екон. думка, 2010. – С. 367–369.
18. Рендович П. М. Конкурентоспроможність регіонального санаторно-курортного продукту / П. М. Рендович // Соціальні фінансові та економічні основи ефективної глобалізації світової економіки : матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф. студ. і молодих вчених, (Донецьк, 30 бер. 2010 р.) / відп. ред. В. І. Дубницький. – Донецьк : ТОВ „ДЕГІ”, 2010. – С. 175–177.
19. Рендович П. М. Оцінка ефективності управління фінансами підприємств санаторно-курортного комплексу / П. М. Рендович // Теорія і практика сучасного менеджменту: проблеми та шляхи вирішення : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 15–16 квітня 2010 р. – Тернопіль: Екон. Думка, 2010. – С. 400–402.
20. Рендович П. М. Фінансування підприємств санаторно-курортної сфери / П. М. Рендович // Світова економічна криза: причини, наслідки та перспективи подолання : Матеріали міжнародної наукової студентсько-аспірантської конференції (14-15 травня 2010 р.). – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – С. 479–480.
21. Рендович П. М. Аналіз доходів санаторно-курортних закладів / П. М. Рендович // Фінанси України : матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф. (Маріуполь, 26 – 28 липня 2010 р.) / ред. кол. : В. Хорошко, В. Дудкевич, А. Петров. – Маріуполь, 2010. – С. 16–18.
22. Рендович П. М. Особливості оподаткування підприємств санаторно-курортного комплексу/ П. М. Рендович // Напрями розбудови податкової системи України в умовах утвердження ринкової економіки. Матеріали міжнар. наук.-практ.

конференції, (Тернопіль, 1–2 лютого 2011 р.) / відп. ред. С.І. Юрій. – Тернопіль, 2011. – С. 158–160.

23. Рендович П. М. Наукові підходи до оцінки ефективності діяльності підприємств санаторно-курортного комплексу / П. М. Рендович // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації : зб. тез доп. VIII міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених. Ч. 1. / відп. за вип. Г. Л. Монастирський. – Тернопіль : Екон. думка, 2011. – С. 264–266.

24. Рендович П. М. Закордонний досвід фінансування санаторно-курортного комплексу / П. М. Рендович // Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Тернопіль, 11–12 трав. 2011 р.) / відп. ред. С. І. Юрій. – Тернопіль : Екон. думка, 2011. – С. 94–96.

25. Rendovych P. M. Wybrane elementy stabilności finansowej na przykładzie ukraińskich przedsiębiorstw z branży sanatoryjno-uzdrowiskowej / P. M. Rendovych. // *Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej*. – Tom 2. – *Interdyscyplinarne uwarunkowania rozwoju gospodarczego: teoria i praktyka*. – Częstochowa. – 2008. – №1 – S.141–155.

АНОТАЦІЯ

Рендович П. М. Фінансове забезпечення підприємств санаторно-курортного комплексу. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2012.

Дисертаційне дослідження присвячено аналізу існуючих та обґрунтуванню нових підходів до впровадження дієвого механізму фінансового забезпечення підприємств санаторно-курортного комплексу. Проведений аналіз санаторно-курортного комплексу дозволив сформулювати авторське визначення локального рекреаційно-оздоровчого комплексу та узагальнити підходи до функціонального зонування рекреаційно-оздоровчих зон. Здійснено їх групування в залежності від ступеня освоєності.

У роботі запропоновано підходи до вдосконалення фінансового забезпечення санаторно-курортних підприємств: аналіз беззбитковості; кореляційно-регресійна модель для підвищення результативності санаторно-курортних закладів; оптимізація організаційної структури підприємств шляхом створення центрів фінансової відповідальності; встановлено взаємозв'язок фінансових коефіцієнтів із прибутком підприємства.

Ключові слова: фінансування, фінансове забезпечення, фінансові ресурси, санаторно-курортний комплекс, підприємства санаторно-курортного комплексу, рекреація.

АННОТАЦИЯ

Рендович П. М. Финансовое обеспечение предприятий санаторно-курортного комплекса. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – деньги, финансы и кредит. – Тернопольский национальный экономический университет, Тернополь, 2012.

Диссертационное исследование посвящено анализу существующих и обоснованию новых подходов к внедрению действенного механизма финансового обеспечения предприятий санаторно-курортного комплекса. Проведенный анализ рекреационного комплекса дал возможность сформулировать авторское определение локального рекреационно-оздоровительного комплекса и обобщить подходы к функциональному зонированию рекреационно-оздоровительных зон. Осуществлено их группирование в зависимости от степени освоивания.

В работе предложены подходы к усовершенствованию управления санаторно-курортными предприятиями региона: анализ безубыточности; корреляционно-регрессионная модель для повышения результативности санаторно-курортных учреждений; оптимизация организационной структуры предприятий путем создания центров финансовой ответственности; установлена взаимосвязь финансовых коэффициентов с прибылью предприятий.

Определена роль рекреации в национальной экономике и ее социально-экономическое воздействие на общество; обосновано сущность понятий «рекреация» и «финансовое обеспечение»; исследованы методические подходы к оценке эффективности финансового обеспечения предприятий санаторно-курортного комплекса. Проанализировано состояние и развитие санаторно-курортного комплекса как системы лечебно-оздоровительных учреждений, выявлены специфические особенности, характерные тенденции и структурные характеристики его функционирования. установить взаимосвязь финансовых коэффициентов с прибылью предприятий.

Ключевые слова: финансирования, финансовое обеспечение, финансовые ресурсы, санаторно-курортный комплекс, предприятия санаторно-курортного комплекса, рекреация.

ANNOTATION

Rendovych P. M. Financial support enterprises resort complex. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Economic Sciences on Major 08.00.08 – Money, Finance and Credit. – Ternopil National Economic University, Ternopil, 2012.

In the dissertation deals with the analysis of existing and new approaches to substantiation implementation of efficient mechanisms for financing the enterprises resort complex. The analysis of the sanatorium and the resort complex allowed to formulate the

author's definition of local recreation and fitness complex and generalized approaches to functional zoning recreation and fitness areas. Done grouping them according to the degree of development.

The paper suggests approaches to improve financial security spa companies: breakeven analysis, correlation and regression model to improve the effectiveness of spa facilities, optimization of the organizational structure of enterprises through the creation of financial responsibility.

Key words: funding, financial support, financial resources, resort complex, enterprise sanatorium complex, recreation.

Підписано до друку 22.12.2012 р.
Формат 60x90 1/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов. друк. арк. 0,9. Зам. № Н012-09. Тираж 150 прим.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК №3467 від 23.04.2009 р.

Видруковано у видавництві ТНЕУ
46020 Тернопіль, вул. Львівська, 11
тел. (0352) 47-58-72

